

Kulturno-povijesna baština Medicinskog fakulteta na digitalnim platformama

Marko Kolić

Sveopća digitalizacija zapadne civilizacije uvelike je utjecala na razne sfere ljudske djelatnosti. Suočeni s time i baštinski se stručnjaci sve više prilagođavaju promjenama koje digitalizacija donosi. Jedna od prednosti digitalnih tehnologija je u tome što uvelike mogu pomoći u prezentaciji kulturno-povijesne baštine te podići vidljivost gradiva ali i stručnjaka koji se bave tim temama. To je osobito važno u ustanovama koje se primarno ne bave kulturno-povijesnom baštinom, a jedna od takvih je i Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Stoga sam potaknut aktivnostima ICARUS Hrvatska, odlučio iskoristiti Spacetime Layers i Topoteku za prezentaciju kulturno-povijesne baštine Medicinskog fakulteta.

Splatformom Spacetime Layers prvi put sam se susreo 3. prosinca 2020. godine na radionici koju je održao Željko Trbušić (radionica je dostupna na YouTube kanalu ICARUS Hrvatska). Potaknut predavanjem, nakon razgovora s doc. dr. sc. Vlatkom Lemić, voditeljicom Sveučilišnog arhiva u Zagrebu, odlučio sam se upustiti u istraživanje ove platforme. Slično je bilo i s digitalnim alatom Topoteka. Prvi doticaj s Topotekom ostvario sam tijekom prve godine diplomskog studija arhivistike i dokumentaristike na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Naime, V. Lemić je u sklopu svojeg kolegija „Informacijski izvori i sustavi u arhivima“ u jednom od predavanja govorila i o platformi Topoteka te o Topoteci Sveučilišta u Zagrebu. Potaknut time, zaključio sam kako bi bilo sjajno barem jedan dio arhivskog gradiva Medicinskog fakulteta prikazati kroz Topoteku Sveučilišta u Zagrebu. Stoga je osnovni cilj ovog rada pokazati na koji se način Spacetime Layers i Topoteka mogu iskoristiti u prezentaciji kulturno-povijesne baštine Medicinskog fakulteta.

Spacetime Layers platforma

Spacetime Layers je suradnička platforma koja ima za cilj prezentaciju kulturne, obrazovne i prirodne baštine. Osmislio ju je Patrick Trentelman, a prva inačica aplikacije Spacetime Layers bila je dostupna 2017.

Osnovni preduvjet za korištenje Spacetime Layers platforme je registracija. Za razliku od toga, mobilna aplikacija se može koristiti bez ikakvih registracija i potpuno je besplatna. Osnovno obilježje Spacetime Layers je stvaranje interaktivne karte uz pomoć slojeva. Nakon slojeva slijede mjesta interesa te stranice. Sloj je osnovni element koji sadrži jednu rutu ili jedan fenomen rasprostranjen na više lokacija. Pri tome je ključno da imamo barem dva mjesta interesa. Svaki sloj sadrži naziv, opis, kategoriju, sliku, ključne riječi te dužinu i vrijeme. Također, treba istaknuti kako je svaki sloj moguće označiti i QR kodom.

Topoteka

Topoteka je nastala u sklopu co:op projekta Kreativne Europe koji je trajao od prosinca 2014. do studenog 2018. kao alat za stvaranje mrežnog arhiva lokalne povijesti i/ili tema. Pri tome je osnovni cilj bio potaknuti čuvanje i istraživanje lokalne povijesti i promicanje pisane baštine. Danas u Hrvatskoj djeluje više od 25 Topoteka, zbirke nastalih suradnjom arhiva, udruge ICARUS Hrvatska, muzeja, škola, lokalnih i zavičajnih ustanova te tijela lokalne uprave i samouprave.

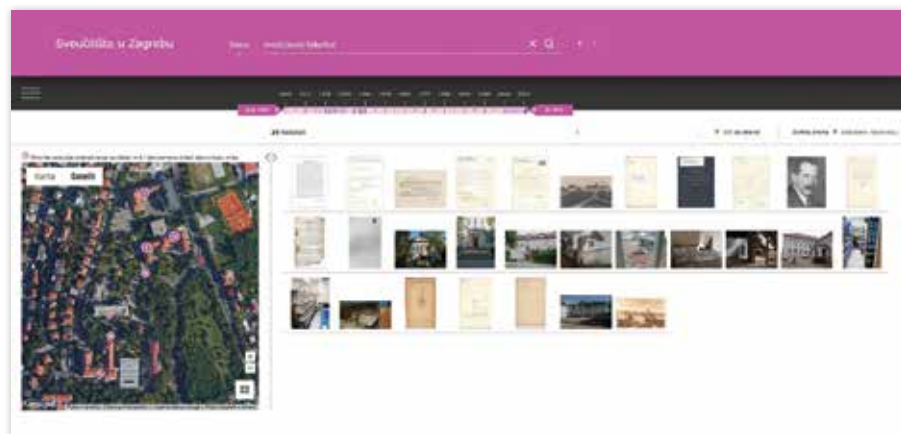
Topoteka Sveučilišta u Zagrebu nastala je 2019. godine povodom obilježavanja 350 godina Sveučilišta u Zagrebu. Otvaranjem virtualnog arhiva željelo se prikazati dio bogate arhivske baštine vezane uz povijest, razvoj, organizacijske mijene i aktivnosti Sveučilišta. Administrator Topoteke Sveučilišta

u Zagrebu je voditeljica Sveučilišnog arhiva doc. dr. sc. Vlatka Lemić.

Medicinski fakultet i digitalna prezentacija

Medicinski fakultet u Zagrebu predstavlja najstariju visokoškolsku ustanovu za obrazovanje liječnika u Hrvatskoj. Kroz tradiciju dužu od stoljeća Medicinski fakultet profilirao se kao vodeća obrazovna i znanstvena ustanova u Hrvatskoj i regiji s nizom ostvarenih uspjeha na području biomedicine. No, treba reći kako je Medicinski fakultet zanimljiv i iz perspektive baštinskih stručnjaka. Kroz neprekidnu aktivnost od 1917. u sklopu ove ustanove oblikovana je iznimno vrijedna kulturno-povijesna baština koja se može podijeliti u nekoliko kategorija. Pri tome prvenstveno treba istaknuti vrijednu arhitektonsku baštinu, poput zgrade Plemičkog konvikta gdje se danas nalaze Zavod za anatomiju „Drago Perović“, Zavod za farmakologiju i Zavod za sudsku medicinu, kao i vrijedno arhivsko gradivo i muzejsku građu pohranjenu na katedrama i zavodima koji djeluju u sklopu Medicinskog fakulteta. U konačnici tu se nalaze i park Šalata kao hortikulturna baština, niz spomenika i bisti te razna druga ostvarenja, poput likovno-umjetničkih djela pohranjenih na Zavodu za anatomiju „Drago Perović“. Unatoč tome, vrijednost ovog nasljeđa još uvijek nije u dovoljnoj mjeri prepoznata te detaljnija istraživanja i prezentacije kulturno-povijesne baštine ove ustanove tek predstoje.

Jedan od načina kulturno-povijesne prezentacije je i digitalna platforma Spacetime Layers. Tijekom rujna 2021. napravljen je sloj pod nazivom „Putevima medicinske baštine – Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu“. Osnovna ideja bila je prikazati jedan mali dio Medicinskog

fakulteta koji se nalazi na Šalati i Zelenom brijegu, prostoru šireg centra grada Zagreba. Pri tome je uključeno sedam mjesta interesa: park Šalata, Zavod za fiziologiju, Zavod za anatomiju „Drago Perović“, Zavod za farmakologiju, Zavod za sudsku medicinu i kriminalistiku, Zavod za patologiju te Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“. Uza svako mjesto interesa uređena je stranica koja sadrži sljedeće podatke: fotografiju uz kratki opis parka/zavoda, link na mrežnu stranicu ustanove te podatke o kontaktu. Ruta se prostire na udaljenosti od oko 3 kilometra, a predviđeno trajanje obilaska je sat i pol. Ciljana grupa koju se želi obuhvatiti ovom rutom su studenti Medicinskog fakulteta i zaposlenici Fakulteta. Osim njima, ruta je namijenjena i drugoj javnosti zainteresiranoj za razne teme vezane uz medicinu i zdravstvo općenito. Tako u obzir dolaze svi oni koji gaje interese prema istraživanju povijesti medicine i zdravstva, preko onih zainteresiranih za rad s arhivskim gradivom vezanim uz zdravstvene ustanove i visokoškolske ustanove do znatizeljnika koji se žele поблиže upoznati s poviješću grada kojega su posjetili ili u njemu žive.

Za razliku od Spacetime Layers koji je iskorišten za prezentaciju različitih segmenata iz kulturno-povijesne baštine Medicinskog fakulteta, Topoteka je ponajprije iskorištena za prezentaciju arhivskog gradiva. Glavni problem u istraživanju arhivskog gradiva pohranjenog na Medicinskom fakultetu je njegova nesredjenost i razasutost. Gradivo Medicinskog fakulteta nalazi se na više mjesta što predstavlja veliku prepreku u provedbi bilo kakvih projekata njegova sređivanja ili digitalizacije. Osim

toga, gradivo je kroz povijest često čuvano u neadekvatnim uvjetima, otuđivano i seljeno što je pridonijelo njegovu uništenju te razbijanju bilo kakvih cjelina koje su eventualno i postojale. Međutim, to ne znači kako se ne mogu poduzeti pojedini koraci ka njegovu sređivanju. Jedan od načina je i Topoteka Sveučilišta u Zagrebu koja je omogućila da se na jednostavan i jeftin način prezentira barem jedan dio vrijedne arhivske baštine Medicinskog fakulteta. Do sada je u virtualnu zbirku uključeno 29 digitalnih objekata koji su dostupni kroz tri tematske cjeline: prirodne katastrofe (Potres 2020.), fakulteti i akademije (Medicinski fakultet) i povijesne teme (Klub medicinara u Zagrebu 1918. – 1941.). Prva tema su prirodne katastrofe gdje je Medicinski fakultet uključen kroz fotografije koje su nastale nakon zagrebačkog potresa. Druga tema sadrži sve digitalne objekte objavljene u ovoj Topoteci koji su vezani uz Medicinski fakultet. Treća tema vezana je uz udruhu studenata medicine koja je na Medicinskom fakultetu djelovala između dva svjetska rata.

Zaključak

Spacetime Layers i Topoteka pružaju različite mogućnosti u prezentaciji kulturno-povijesne baštine. Na primjeru Medicinskog fakulteta može se vidjeti kako digitalne tehnologije baštinskim stručnjacima omogućuju da iz svoje perspektive prikažu jednu ustanovu koja primarno nema veze s istraživanjima, zaštitom i promocijom kulturno-povijesne baštine. Osim toga, i Spacetime Layers i Topoteka su vrlo jednostavni za korištenje različitim skupinama korisnika. Primjerice, u slučaju Spacetime Layers korisnik aplikacije lako može

doći do raznih informacija vezanih uz Medicinski fakultet. Osim što je korisniku omogućen kratak povijesni prikaz i ilustracija, konzument aplikacije ima mogućnost na jednom mjestu posjetiti i službene mrežne stranice te dobiti osnovne informacije o radnom vremenu i kontaktu.

Prve povratne informacije od studenta i profesora Medicinskog fakulteta koji su koristili Spacetime Layers mahom su bile pozitivne. Ništa drugačije nije bilo ni s Topotekom Sveučilišta u Zagrebu. Postavljeni objekti pobudili su interes kod pojedinih studenata i profesora, a postoje i ideje da se sadržaj Topoteke nastavi dopunjavati. Stoga je osnovni plan za budućnost nastaviti razvijati ove tehnologije u suradnji sa studentima medicine i njihovim profesorima, kao primarnim skupinama. Osim toga, dugoročni cilj je prezentirati razne sadržaje s željom privlačenja stručne zajednice koja bi na pravilan način znala valorizirati razne aspekte bogate kulturno-povijesne baštine Medicinskog fakulteta i Sveučilišta u Zagrebu

Sudjelujte

Svi koji imaju fotografije, građu ili neke druge predmete vezane uz Medicinski fakultet i žele se uključiti u ove aktivnosti mogu se obratiti na adresu autora priloga: okramcilok@gmail.com (Marko Kolić). ■

INFO

Spacetime Layers: <https://www.spacetimelayers.app/#advantages>

Topoteka Sveučilišta u Zagrebu: <https://unizg.topoteka.net/>